

ZOLCZER PÉTER

A NYELVTANULÁST ELŐSEGÍTŐ ÁLTALÁNOS KÉSZSÉGEK (10. RÉSZ)

Cikksorozatomban előző részeiben olyan készségeket vettünk sorra, amelyek szorosan kapcsolódnak a (nyelv)tanuláshoz, fejlesztésük pedig elősegíti és hatékonyabbá teheti a nyelvszajátítás folyamatát. Ebben a cikkben egy olyan készséget nézünk meg, amely szintén ebbe a kategóriába tartozik, ugyanakkor úgy is tekinthetünk rá, mint ami magában foglalja az összes eddig említettet, sőt, beleértve még e cikkek olvasását is: azt nézzük meg, hogy milyen módon gondolkodhatunk az autodidaktizmusról a nyelvtanulás kontextusában.

Könnyű belátni, hogy ha különböző mértékben is, de mindannyian autodidakták vagyunk: önmagunkat tanítjuk, amikor egy új receptet próbálunk ki, amikor egy „hogyan csináljuk” videó utasításait követjük, vagy amikor épp egy informatív cikket olvasunk. A kíváncsiság természetes emberi tulajdonság, amit csak új tudás megszerzésével tudunk kielégíteni. Kérdés az, hogy vajon milyen mértékben érvényes ez a nyelvtanulásra. A választ sok szempontból meg lehet közelíteni, melyek közül itt most kettőt szeretnék kiemelni: a poliglottok (több nyelven beszélők) és a tanulási stílusok felőli nézőpontokat.

A poliglottokról köztudott, hogy leginkább autodidakta módon tanulnak nyelveket, minimális külső segítséggel, értve ezalatt főként a magántanárt vagy a nyelvviskolát. Jogosan merül fel a kérdés, hogy mégis hogyan csinálják. Ha nekik sikerül önmagukat megtanítaniuk több idegen nyelvre is, akkor mért

jár annyi ember magán(nyelv)tanárhoz és/ vagy nyelvviskolába? A poliglottok lennének a különösen jó nyelvi érzékel megáldott emberek? Ahogy azt már egy előző cikkben részleteztem, erről szó sincs. A nyelvi érzék vagy nyelvi adottság egy tévhit. A háttérben sokkal inkább az autodidakta készség fejlesztése áll. A poliglottok azért képesek önmagukat tanítani, mert olyan szintre fejlesztették ezt a képességüket, amellyel sem a nyelvviskolák, sem a magántanárok nem tudnak versenybe szállni, mégpedig azért nem, mert a poliglottok nem ragaszkodnak egy általánosított nyelvtanulási keretrendszerhez, módszerhez vagy stratégiához. A többnyelvűek általában folyamatos kísérletezéssel alakítják ki a saját maguk módszerét, amely teljes mértékben személyre szabott, és éppen aktuálisan (de nem örökérvényűen!) a leghatékonyabb – nem a tökéletes nyelvtanulási módszert keresik (hiszen nincs is olyan), hanem azt, amellyel az adott nyelv adott aspektusát (pl. ragozást) a leghatékonyabban tudják elsajátítani. Ha ezt megtanulták, adaptálódnak a következő helyzethez. Az is megtörténhet, hogy a következő elsajátítandó nyelvnél a ragozást egy teljesen más módszerrel fogják megtanulni, mert annál a nyelvnél, abban a helyzetben éppen az volt a leghatékonyabb. És ez így megy tovább, amíg el nem érik a kitűzött cél(oka)t.

Autodidakta készségünk fejlesztését érdemes azzal kezdenünk, hogy alaposan körbejárjuk a tanulási stílusok témakörét, és megpróbáljuk meghatározni, hogy különböző szituációkban,

különböző bemenetek és ingerek esetén nekünk melyik tanulási stílus vagy tanulási stílusok kombinációja felel meg a leginkább (vagyis melyik a leghatékonyabb). Alapvetően négy fő tanulási stílust különböztetünk meg. Vannak, akik auditívak, tehát hallás után tanulnak hatékonyan. A vizuális stílusúak leginkább a képi ingerek segítségével sajátítják el a kívánt tudást. A mozgásos tanulási stílust preferálók számára a testmozgás elősegíti az új tudás megszerzését, míg a mechanikus stílusúaknál a gyakorlati cselekvés a fontos (így tanulunk például bukfencet vetni). Tévhit viszont az, hogy egy adott tanulási stílus abszolút és általános értelemben érvényes az egyénnél – különböző szituációkban, különböző típusú információkat és tudást más-más tanulási stílussal vagy akár stílusok kombinációval tudjuk a leghatékonyabban megszerezni. Ez a nyelv(ek)re, a nyelvtanulásra is érvényes. Elsősorban tehát azt kell kiderítenünk, hogy személy szerint melyik stílus vagy melyik stílusok ötvözetete működik számunkra a leghatékonyabban az adott nyelv adott jellemzőjének vagy elemének elsajátításakor. A lényeg, hogy a kísérletezéseinktől ne várjunk olyan eredményt, amely univerzálisan érvényes lesz a nyelvtanulási folyamat egészében (ezért fontos, hogy adaptívak legyünk), viszont cserébe idővel azt vehetjük észre, hogy a próbálkozásaink során egyre erősödik majd autodidakta készségünk, méghozzá anélkül, hogy ezt előzőleg tudatosan, célként tűztük volna ki.